

Тема. Частини мови

Мета: закріплювати поняття про мову як найважливіший засіб людського спілкування; розширювати знання учнів про багатство української мови; формувати уявлення про мову як національну ознаку народу; повторювати і поглиблювати знання учнів про частини мови, їх граматичні ознаки; розвивати усне та писемне мовлення учнів; виховувати любов до рідного слова, почуття патріотизму через влучне слово.

Тип уроку: узагальнення і систематизація вивченого матеріалу.

Хід уроку

I. Організація класу.

II. Повідомлення теми уроку. Мотивація навчальної діяльності.

- Сьогодні у нас незвичайний урок про мову як най важливіший засіб людського спілкування та вивчені частини мови.

Мудра, щедра, багата, розкішна,
Осяйна, вогняна, дивовижна,
Веселкова, барвиста і ніжна,
але стань, рідна мово, ще й престижна.

В.Федоренко

- Яке це диво – людська мова! Без мови неможливе життя людей.

Скільки слів в сучасній мові?

- У нещодавно опублікованому словнику української мови – близько 135000 слів. Більшість дорослих розуміють значення майже 35000 слів, але використовують у 10 разів менше. А скільки людей, на вашу думку, розмовляють українською мовою?

- Українською мовою розмовляють близько 49 млн. осіб. А що для вас означає мова?

III. Узагальнення і систематизація знань.

1. Складання «Асоціативного куща» до слова мова.

мила лагідна казкова українська рідна

ніжна чарівна

мелодійна колискова

найдорожча Мова мова

солов'їна

співуча літературна

калинова поетична

давня багата ніжна народна материнська

2. Відгадування загадки.

Я предмети називаю,

Навіть рід свій власний маю.

На питання хто? що?

Залюбки відповідаю.

Хто? – зайчисько,

Що? – вареник.

Здогадались – я (іменник).

3. Вправою «Карусель» повторити теоретичний матеріал по темі «Іменник».

Іменник – самостійна частина мови, що означає назву предмета і відповідає на питання хто? що?.

Іменники є назвами істот і неістот.

Іменники бувають загальними і власними.

Іменники належать до одного з родів (чоловічого, жіночого або середнього).

Більшість іменників змінюються за числами. Є два числа: однина і

множина.

Зміну закінчень іменників називають відмінюванням. Іменники мають 7 відмінків. Кличний відмінок не відповідає на запитання. Його використовують у звертаннях.

Зміна іменників за відмінками необхідна для зв'язку з іншими словами.

Крім відмінкових закінчень використовують прийменники.

4. Відгадування загадки.

Називає він ознаки,

Все він знає про предмет:

Липовий, смачний, солодкий,

Здогадаєшся, що мед.

А про всі його прикмети

Розповів нам хто? (Прикметник).

5. Робота в групах.

Повторіть що ми вивчили про прикметник у групах.

Прикметник – це самостійна частина мови, що називає ознаку предмета і відповідає на питання який ? яка? яке? які?.

Прикметники завжди узгоджуються в тому числі, роді, відмінку, що й іменник, з яким він пов'язаний.

Прикметник змінюється за числами, відмінками , а в однині – і за родами.

6. Відгадування загадки.

Ходить, робить, носить, сіє,

Слово плаче і радіє,

Усміхається і мріє.

Яке слово так діє? (Дієслово)

7. Вправа «Мікрофон».

Що ми вивчили про дієслово?

Дієслово – це самостійна частина мови, що називає дію або стан предмета і відповідає на питання що робить? що робив? що буде робити?

У реченні дієслово є присудком.

Дієслово має три часи: теперішній, минулий, майбутній.

Форму роду мають тільки дієслова минулого часу однини. Рід дієслів залежить від роду пов'язаних з ним іменників.

Дієслова теперішнього і майбутнього часу змінюються за особами і числами.

Дієслова поділяються на дві дієвідміни. До I дієвідміни належать дієслова, що в 3-й особі множини мають закінчення –уть (-ють).

До II дієвідміни належать дієслова, що в 3-й особі множини мають закінчення –ать (-ять).

Неозначена форма дієслова – це початкова форма дієслова. Дієслова в неозначеній формі відповідають на питання що робити? що зробити?.

8. Відгадування загадки.

Є добріший друг в іменника,

В числівника й прикметника,

А звуть його – (займенником).

9. Вправа «Незакінчене речення».

Самостійна частина мови, що вказує на предмет, ознаки, кількість, але не називає їх – це... (займенник).

У реченні особові займенники можуть бути...(підметом або другорядним членом речення).

Займенники змінюються за...(відмінками і числами).

За родами змінюються ...(займенники 3-ї особи).зміна займенників за відмінками необхідна для...(зв'язку з іншими словами).

10. Відгадування загадки.

Частина мови ділова,

Я знаю скільки два і два.

Година котра знаю теж

Моїм завданням немає меж.

Бо я із числами дружу,

Спитайте: скільки? Я скажу. (Числівник)

11. Робота в парах.

Пригадайте один одному що ви знаєте про числівник.

Числівник – це самостійна частина мови, що вказує на кількість предметів або порядок при лічбі та відповідає на питання скільки? який? котрий?

За значенням числівники поділяються на кількісні і порядкові.

У реченні можуть бути як головними, так і другорядними членами речення.

Числівник – це найменша за кількістю слів частина мови, що нараховує їх усього кілька десятків.

12. Відгадування загадки.

Дуже то цікаве слово

супроводить дієслово,

Це - „,(прислівник).

13. Вправа «Мікрофон».

Прислівник - це...(незмінна самостійна частина мови, що характеризує дію, стан чи ознаку предмета).

Прислівники відповідають на питання... (де? куди? коли? як? навіщо?)

Прислівники в реченні пов'язані з ..(дієсловом).

У реченні виконують роль..(другорядних членів речення).

Фізкультхвилинка.

Саме час дружно відпочити і знайому фізкультхвилинку в гості запросити.

(«Пісенька друзів»)

14. Робота в групах.

- А зараз свої знання застосуємо на практиці. Попрацюймо в групах в кожній групі є керівник, доповідач, секретар, таймер.

1-ша група «Іменник»

Завдання

1. Підкреслити граматичну основу речення.
2. Визначити частини мови.
3. Зробити морфологічний розбір виділеного слова.

Вечірнє сонце повільно хилиться до горизонту.

Морфологічний розбір іменника

1. Аналізоване слово.

2. Питання

3. Частина мови.
4. Початкова форма.
5. Істота чи неістота.
6. Власна чи загальна назва.
7. Рід.
8. Число.
9. Відмінок.
10. Член речення.

2-га група «Прикметник».

Завдання

1. Підкреслити граматичну основу речення.

2.Визначити частини мови.

3.Зробити морфологічний розбір виділеного слова.

Над рідним краєм лине дзвінка пісня.

Морфологічний розбір прикметника

1. Аналізоване слово.

2. Питання

3. Частина мови.

4. Початкова форма.

5. Рід.

6. Число.

7. Відмінок.

8. Член речення.

3-тя група «Дієслово»

Завдання

1.Підкреслити граматичну основу речення.

2.Визначити частини мови.

3.Зробити морфологічний розбір виділеного слова.

У березовому гаю шелестить теплий вітер..

Морфологічний розбір дієслова

1. Аналізоване слово.

2. Питання

3. Частина мови.

4. Початкова форма.

5. Завершена чи незавершена дія.

6. Дієвідміна.

7. Час.

8. Особа.

9. Число

10. Рід.

11. Член речення.

4-та група «Займенник»

Завдання

1. Підкреслити граматичну основу речення.

2. Визначити частини мови.

3. Зробити морфологічний розбір виділеного слова.

Мама подарувала йому цікаві книжки.

Морфологічний розбір займенника.

1. Аналізоване слово.

2. Питання.

3. Частина мови.

4. Початкова форма.

5. Особа.

6. Число

7. Рід.

8. Відмінок.

9. Член речення.

5 –та група «Числівник».

Завдання

1. Підкреслити граматичну основу речення.

2. Визначити частини мови.

3. Зробити морфологічний розбір виділеного слова.

Заняття в школі закінчуються о тринадцятій годині.

Морфологічний розбір числівника.

1. Аналізоване слово.

2. Питання.
3. Частина мови.
4. Початкова форма.
5. Простий чи складний.
6. Кількісний чи порядковий.
7. Число
8. Рід.
9. Відмінок.
10. Член речення.
- 6-та група «Прислівник».

Завдання

1. Підкреслити граматичну основу речення.
 2. Визначити частини мови.
 3. Зробити морфологічний розбір виділеного слова.
- У ясному небі дзвінко бринить пісня жайворонка.
- Морфологічний розбір прислівника.

1. Аналізоване слово.
2. Питання.
3. Частина мови.
4. Що означає.
5. З яким словом пов'язане.
6. Член речення.

Перевірка роботи в групах.

15. Робота з текстом.

Поставити іменники, що в дужках, в потрібному відмінку. Визначити час дієслів. Дібрати і записати заголовок.

У теплій прозорій (вода), оточеній зеленими (листки), купалася

прекрасна квітка. Чисті, білі (пелюстка), ніжна золота середина – все аж світилося (врода). Від тієї (краса) й саме плесо (річка) здавалося казковим, таємничим.

IV. Підсумок уроку.

Технологія «Мікрофон».

На сьогоднішньому уроці ми ...

- Найдорожчим добром для нас є наша рідна українська мова, тому що Україна – це наша одна-єдина у цілому світі Батьківщина.